Riikka Kankaanpää
Turvallisuus ja terveys -osasto

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain ja Oikeuspalveluvirastosta annetun lain muuttamisesta (HE 200/2025 vp)

Sosiaali- ja terveysministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua esityksestä lakivaliokunnalle. Sosiaali- ja terveysministeriö kannattaa esitystä kokonaisuudessaan.

Rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelupalvelujen järjestämisen siirtäminen sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalta oikeusministeriön hallinnonalalle

Voimassa oleva laki rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta, jäljempänä *sovittelulaki*, tuli voimaan 20 vuotta sitten. Jo tätä ennen sovittelutoimintaa kehitettiin sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla hallituksen esityksessä kuvatulla tavoilla. Sovittelutoiminnalla on siis sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla jo varsin pitkät perinteet. Sovittelutoiminnan ja sen kehittämisen voidaan myös katsoa onnistuneen hyvin etenkin sen jälkeen, kun sovittelupalvelujen järjestämisvelvollisuus keskitettiin Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle vuonna 2016.

Edellä sanotusta huolimatta jo pitkään on käyty keskustelua siitä, sopiiko sovittelutoiminta paremmin sosiaali- ja terveysministeriön vai oikeusministeriön hallinnonalalle. Hallituksen esityksessä todetusti sovittelun sijoittumista oikeusministeriön hallinnonalalle puoltavat useat seikat, kuten se, että sovittelun oikeudelliset vaikutukset ilmenevät pääasiassa rikosoikeudellisessa seuraamusjärjestelmässä ja hyödyt oikeusministeriön hallinnonalalla, sekä se, että sovittelu on osa poliisin ja syyttäjien keinovalikoimaa ja siten osana kriminaalipolitiikkaa ja rikoksentorjuntaa. Lisäksi sijoittuminen oikeusministeriön hallinnonalalle muun muassa vahvistaisi sovittelun yhteyttä rikoksentorjuntaan, rikosten uusimisen ehkäisemiseen ja uhrin oikeuksien turvaamiseen.

Edellä sanotuista syistä sosiaali- ja terveysministeriö pitää kannatettavana sitä, että hallituksen esityksessä ehdotetulla tavalla rikos- ja riita-asioiden sovittelupalvelujen järjestäminen siirrettäisiin sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalta oikeusministeriön hallinnonalalle ja että Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sijaan sovittelupalvelujen järjestämisestä vastaisi Oikeuspalveluvirasto. Esityksellä toteutettaisiin hallitusohjelman kirjausta, jonka mukaan rikos- ja riita-asioiden sovittelutoiminta siirretään sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalta oikeusministeriön hallinnonalalle.